

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยการจัดหางาน
และคุ้มครองคนหางาน

กรมการจัดหางานได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ รง ๐๓๐๒/๒๒๔๑๐ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กรมการจัดหางานมีภารกิจในการให้ความคุ้มครองคนหางานและควบคุมการประกอบธุรกิจจัดหางานตามพระราชบัญญัติจัดหางาน และคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตจัดหางานในประเทศเรียกหรือรับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดจากคนหางานนอกจากค่าบริการหรือค่าใช้จ่าย และให้เรียกหรือรับได้ไม่เกินอัตราที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการกำหนดอัตราค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางาน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งตามข้อ ๖ วรรคสอง ประกอบกับข้อ ๗ และข้อ ๘ แห่งระเบียบดังกล่าว กำหนดว่าผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศจะเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายในการจัดหางานจากคนหางานได้ ดังต่อไปนี้ (๑) ค่าจัดหาตำแหน่งงาน (๒) ค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการจัดการให้คนหางานได้เข้าไปทำงาน หรือ (๓) ค่าดูแลคนหางานในต่างประเทศตามที่กฎหมายของประเทศนั้น ๆ กำหนดโดยสามารถเรียกหรือรับเงินได้เท่าที่จ่ายจริงและต้องไม่เกินจำนวนสองเท่าครึ่ง สามเท่า หรือสี่เท่า ของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจากนายจ้างในเดือนแรก แล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา กรมการจัดหางานได้รับข้อโต้แย้งจากผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศว่าตนสามารถเรียกค่าใช้จ่ายได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว โดยไม่ต้องคำนึงว่าค่าใช้จ่ายที่จ่ายจริงมีจำนวนเท่าใด

กรมการจัดหางานพิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางระเบียบเกี่ยวกับการรับปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายของกรรมการกฤษฎีกา โดยกำหนดว่าจะให้ความเห็นทางกฎหมายแก่ส่วนราชการในเรื่องที่ได้มีการปรึกษาหารือระหว่างส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือรักษาการตามกฎหมายแล้ว อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้แม้ว่ากรมการจัดหางานยังไม่ได้ดำเนินการดังกล่าว แต่เนื่องจากเป็นเรื่องเร่งด่วนที่อาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการในการให้ความคุ้มครองคนหางานหรืออาจส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจจัดหางานของผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ ซึ่งมีความจำเป็นต้องพิจารณาเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายในกรณีดังกล่าว ดังนั้น กรมการจัดหางานจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้ความเห็นว่าตามข้อ ๖ วรรคสอง ประกอบกับข้อ ๗ และข้อ ๘ แห่งระเบียบกระทรวงแรงงาน ว่าด้วยการกำหนดอัตราค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางาน พ.ศ. ๒๕๔๗ หมายความว่า ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศจะเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายในการจัดหางานได้เท่าที่จ่ายจริงเท่านั้น ในกรณีที่ค่าใช้จ่าย

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑/๒๐๗๑ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕
ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ที่จ่ายจริงเกินจำนวนที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว คือ เกินจำนวนสองเท่าครึ่ง สามเท่า หรือสี่เท่า ของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจากนายจ้างในเดือนแรก แล้วแต่กรณี ก็ให้เรียกหรือรับ ค่าใช้จ่ายได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินจำนวนดังกล่าวใช้หรือไม่ และเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ และให้ความคุ้มครองคนหางาน ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศต้องแสดงเอกสาร หลักฐานว่าค่าใช้จ่ายในการจัดหางานที่เกิดขึ้นจริงมีจำนวนเท่าใดด้วย ใช้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมการจัดหางาน โดยมีผู้แทนกระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมการจัดหางาน) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า ข้อหารือดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงาน ในต่างประเทศสามารถเรียกค่าใช้จ่ายในการจัดหางานได้เท่าที่จ่ายจริงโดยไม่เกินอัตราขั้นสูงตามที่ กำหนดในข้อ ๖ วรรคสอง และข้อ ๗ แห่งระเบียบกระทรวงแรงงาน ว่าด้วยการกำหนดอัตรา ค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางาน พ.ศ. ๒๕๔๗ ใช้หรือไม่ และผู้รับอนุญาตจัดหางาน ต้องแสดงเอกสารหลักฐานว่าค่าใช้จ่ายในการจัดหางานที่เกิดขึ้นจริงมีจำนวนเท่าใดด้วยหรือไม่ โดยมีความเห็นว่า ข้อ ๖^๑ วรรคสอง และข้อ ๗^๒ แห่งระเบียบกระทรวงแรงงาน ว่าด้วยการกำหนด อัตราค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางาน พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเรียก หรือรับค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศเอาไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้รับอนุญาต จัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศสามารถเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายได้เท่าที่จ่ายจริงเท่านั้น ซึ่งจะต้อง ไม่เกินจำนวนขั้นสูงตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๖ วรรคสอง หรือข้อ ๗ (๑) หรือ (๒) แห่งระเบียบดังกล่าว แล้วแต่กรณี กล่าวคือ ต้องไม่เกินสามเท่าของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจากนายจ้าง ในเดือนแรก หรือในระยะเวลาเก้าสิบวันแรกที่คนหางานเข้าทำงาน เว้นแต่กรณีการจัดหางานเพื่อไปทำงาน ในประเทศอิสราเอลและประเทศสาธารณรัฐเกาหลีที่มีสัญญาจ้างกำหนดระยะเวลาตั้งแต่สองปีขึ้นไป ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศสามารถเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

^๑ข้อ ๖ ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศจะเรียกหรือรับค่าบริการจาก คนหางานได้ไม่เกินจำนวนหนึ่งเท่าของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจากนายจ้างในเดือนแรกหรือ ในระยะเวลาสามสิบวันแรกที่คนหางานเข้าทำงานสำหรับสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ในกรณี สัญญาจ้างมีกำหนดระยะเวลาน้อยกว่าหนึ่งปีให้ลดค่าบริการลงตามส่วน

นอกจากค่าบริการตามวรรคหนึ่ง ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศจะเรียก หรือรับค่าใช้จ่ายได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินจำนวนสามเท่าของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจากนายจ้าง ในเดือนแรก หรือในระยะเวลาเก้าสิบวันแรกที่คนหางานเข้าทำงาน

^๒ข้อ ๗ กำหนดอัตราค่าใช้จ่ายตามความในข้อ ๖ วรรคสอง มิให้ใช้บังคับในกรณี

(๑) การจัดหางานเพื่อไปทำงานในประเทศอิสราเอล และประเทศสาธารณรัฐเกาหลีที่มีสัญญา จ้างกำหนดระยะเวลาตั้งแต่สองปีขึ้นไป ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ จะเรียกหรือรับ ค่าใช้จ่ายในการจัดส่งคนหางานได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินจำนวนสี่เท่าของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจาก นายจ้างในเดือนแรก หรือในระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันแรกที่คนหางานเข้าทำงาน

(๒) การจัดหางานเพื่อไปทำงานในไต้หวันที่มีสัญญาจ้างกำหนดระยะเวลาน้อยกว่าสองปี ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ จะเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายในการจัดส่งคนหางานได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินจำนวนสองเท่าครึ่งของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจากนายจ้างในเดือนแรก หรือในระยะเวลา เจ็ดสิบห้าวันแรกที่คนหางานเข้าทำงาน

แต่ต้องไม่เกินสี่เท่าของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจากนายจ้างในเดือนแรก หรือในระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันแรกที่คนหางานเข้าทำงาน และกรณีการจัดหางานเพื่อไปทำงานในได้หวั่นที่มีสัญญาจ้างกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศสามารถเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ต้องไม่เกินสองเท่าครึ่งของค่าจ้างรายเดือนที่คนหางานจะได้รับจากนายจ้างในเดือนแรก หรือในระยะเวลาเจ็ดสิบห้าวันแรกที่คนหางานเข้าทำงาน ทั้งนี้ รายการใช้จ่ายใดที่จะถือเป็นค่าใช้จ่ายซึ่งจะเรียกหรือรับจากคนหางานได้นั้น จะต้องพิจารณาจากข้อ ๘^๓ และข้อ ๙^๔ แห่งระเบียบฉบับนี้

เมื่อพิจารณาถ้อยคำที่ปรากฏในข้อ ๖^๕ วรรคสอง และข้อ ๗^๖ แห่งระเบียบกระทรวงแรงงาน ว่าด้วยการกำหนดอัตราค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางาน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งใช้คำว่า “เท่าที่จ่ายจริง” จึงหมายความว่า หากผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในการจัดหางานให้แก่คนหางานผู้นั้นเท่าใดก็สามารถเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายจากคนหางานดังกล่าวได้เท่านั้น โดยผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศจะเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายในจำนวนสามเท่า สี่เท่า หรือสองเท่าครึ่งของค่าจ้างรายเดือน^๗ ตามข้อ ๖ วรรคสอง หรือข้อ ๗ ได้ต่อเมื่อผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายถึงหรือเกินกว่าจำนวนดังกล่าวเท่านั้น และในการเรียกหรือรับค่าใช้จ่าย ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศต้องแจ้งรายละเอียดของค่าใช้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงให้คนหางานทราบ หากคนหางานสงสัยในจำนวนค่าใช้จ่ายที่เรียกหรือรับ ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศย่อมมีหน้าที่ในการชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงและหลักฐานประกอบ และหากนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สงสัยในจำนวนค่าใช้จ่ายที่ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศเรียกหรือรับจากคนหางาน

^๓ข้อ ๘ ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ จะเรียกหรือรับค่าใช้จ่ายในการจัดหางานจากคนหางานได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าจัดหาตำแหน่งงาน

(๒) ค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการจัดการให้คนหางานได้เข้าทำงาน ได้แก่ ค่ารับรองเอกสาร ค่าแปลเอกสาร ค่าธรรมเนียมตรวจลงตราหนังสือเดินทาง (วีซ่า)

(๓) ค่าดูแลคนหางานในต่างประเทศตามที่กฎหมายของประเทศนั้น ๆ กำหนด

^๔ข้อ ๙ ค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหางานแต่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของคนหางาน ซึ่งผู้รับอนุญาตจัดหางานจะเรียกหรือรับจากคนหางานไม่ได้

(๑) ค่าหนังสือเดินทาง

(๒) ค่าตรวจสุขภาพ

(๓) ค่าทดสอบฝีมือ

(๔) ค่าโดยสารเครื่องบิน

(๕) ค่าธรรมเนียมสนามบิน

(๖) ค่าอบรมภาษาและวัฒนธรรมในการเข้าทำงานในต่างประเทศ

^๕โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๖โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

ก็มีอำนาจตามมาตรา ๖๗ (๓)^๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ ที่จะตรวจสอบและดำเนินการให้ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายดังกล่าวได้ นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสมและต้องแสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องหรือขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ ตามมาตรา ๒๘^๘ และมาตรา ๒๙^๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(นายอัคร จารุจินดา)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤศจิกายน ๒๕๕๕

^๗มาตรา ๖๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) เรียกหรือสั่งให้ผู้รับอนุญาตจัดหางาน ผู้จัดการ ตัวแทนจัดหางาน ลูกจ้าง คนหางาน ผู้ส่งคนไปฝึกงาน คนฝึกงาน ผู้รับอนุญาตดำเนินการทดสอบฝีมือ หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องให้ถ้อยคำ หรือข้อเท็จจริง หรือส่งเอกสาร หรือหลักฐานอื่นใดเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๘มาตรา ๒๘ ในการพิจารณาทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสมในเรื่องนั้น ๆ โดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำขอหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี

^๙มาตรา ๒๙ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในการนี้ ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

(๒) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา

(๓) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ

(๔) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(๕) ออกไปตรวจสอบสถานที่

คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่

พยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมาให้ถ้อยคำหรือทำความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง